

Dryfhout.

Hennie Aucamp. Kaapstad: Tafelberg. 2005.
64 pp. ISBN 0-624-04362-2.

Aucamp se oeuvre word gekenmerk deur 'n verkenning van veral drie sake: die kunste in 'n breëre verband, die jeugwêreld en die homo-erotiek – saamgesnoer in 'n besinning oor die verganklikheid. Iets daarvan word deur die voorblad en titel vasgevang: die bokkop met sy sater-konnotasies is terselfdertyd 'n kunsobjek, hier uit dryfhout gesny, en efen vergaan. En die kunsgreep met die “perdesterte” op die agterplat lyk gevaarlik geslagspesifiek en viriel. Terselfdertyd dra “dryfhout” 'n rykdom aan betekenisomtrekings: hout (in meer as een sin) wat dryf ... wat *cruise*? En opdrifsel of obsessie, oorblyfsel selfs, wat weier om te vergaan; wat gedurig weer te voorskyn kom uit die see van die onbewuste, terwyl dit slyt en verword, en nutteloos uitspoel met die gety ... en tog benut word om kuns te maak as remedie teen die menslike tekort. In die binneteks van sy jongste digbundel, *Dryfhout*, word hierdie aspekte in die ses afdelings getematiseer, en soms met mekaar verbind.

“Dieper as stilte”, die afdeling waarmee die bundel open, word gewy aan die skilderkuns, en meer bepaald aan 'n aantal stillewes waar die oënskynlike bewegingloosheid bult van energie en sensualiteit. Die digter handhaaf 'n fyn balans tussen beelding, segging en suggestie; fyner as in die vorige bundel. Gevolglik wek die gedigte 'n indruk van geladenheid en geheimenis, soos wat die kyker ervaar by die aanskouing van die betrokke skilderye – inderdaad iets diepers as stilte.

Die openingsgedig (“Die roemer, die wyn die karaf”), het die eerste plek behaal in Litnet se kompetisie vir gedigte met wyn as tema. In sy omsetting van die visuele na die taalmedium, word Aucamp se woordwerk word ook 'n stuk insig. Soos die beeld op die doek, roep die ikoniese werking van die

woord die ekstase *en* die verganklikheid van die momentele vervulling op: “Die oomblik, mens, is wat jy het: / hoe vlugtig ook sy ryk boeket” sê die slotreël van hierdie gedig – 'n gedagte wat in meerdere gedaantes in die bundel opduik.

Die tradisionele sonnetvorm (wat deurgaans gehandhaaf word) met sy vaste strofobou, metrum en rympatroon sluit goed aan by die formele, ouwêreldse sfeer van die genreskilderye. Die vraagreëls van die eerste gedig (“Uit watter stofbedekte bottel ...”) vestig die aandag op sowel die meditatiewe inslag as die ouderdomsmotief, en is daarin programmaties. Wat hier oordink word is die verband tussen beeld en betekenis, en veral tekens van ouderdom en verganklikheid wat voortdurend verstrengel is met herinneringsbeelde van jeug, gisting en seksualiteit. In die openingsgedig is die erotiek reeds teenwoordig (“buikig”, “oestervlees”, “druiwetrosse”, “geribde steel”), tesame met die vlek van bederf wat nóg materie, nóg sinnespel ontsien. Selfs die “boertige appels” met hul “smeulende kleure” in 'n volgende gedig dra reeds hul letsels. Gepas in die laaste vers van die afdeling, is die groter skraalheid van gegewe *met* behoud van visuele skerpte en diepte; dié keer oor 'n werk deur 'n groot eietydse skilder van die stilte, Adriaan van Zyl.

Afdeling 2 met sy suggestierike titel “In kleigeel gedroom”, voer die leser terug na Aucamp se kortverhale oor sy Oos-Kaapse jeugwêreld. Die reeks gedigte sit die verganklikheidsbesef en die mymering van die openingsafdeling voort, maar sentreer tematies rondom die verworde plaaslandskap en natuur. Nou is die “eertydse plaas, beproef en verniel”; die “Boesmans en ooms het hul lê gekry”; en die kankerbos groei oor die ruïnes. Die spreker se waarnemings en herbelewenis “laat gedagtes in die ruimte los”. Daaruit groei vars beelde, minder bekende woordgebruik en knap rymvondste. 'n Gevoeligheid vir kleur en tekstuur versterk die materialiteit

van die verse. Daarby wen hierdie poësie aan diepte deurdat die konkrete werklikheid openbarings word, soos die titelgedig "Dryfhout" in die slotkoepel aandui: "Net 'n visioenêr kan die stories ontknel / wat, verwing en gedronge, 'n boomstomp vertel".

Die afdeling "Ses eed'le here van weleer" is 'n huldeblyk aan bekende Afrikaanse digters- en kunstenaarsfigure, waarin op 'n oorspronklike wyse en met piëteit gepraat word oor diegene wat as eenlinge in 'n eiesoortige "arena" moes poseer. Elke gedig word op 'n vindingryke wyse verryk deur voorbeelde en name uit 'n leksikon wat deel was van die ontslapenes se onderskeie leefwêreld.

Soos die titel van afdeling 4 aandui ("Waar is die Styx en waar die oboel") lewer die mitologie ook boustof vir die gedigte, en is dit 'n dankbare bron vir "lyflike" motiewe dubbelbetekenisse wat uitwys na die "seksptyt". Pan en sy "speelding"-fluit is daar, asook die *toy boy* en *dirty old men* wat na die avonture van klassieke helde getransponeer word, of omgekeerd. Vir meer leesbegrip is 'n bietjie naslaanwerk dalk nodig, maar veel kan sonder 'n ensiklopediese kennis aangevoel word, soos die liefdespel tussen Kleopatra en haar maat op "hul laaste dag in die lou palmiet". Die erotiese element word verryk deur die kenmerkende speelsheid waarmee die digter met die fisieke omgaan.

Die voorlaaste afdeling, "Die knepe en grepe van jag-poëतिक" bestaan uit vier gedigte oor *cruising*. "Twee ou mans in die Badhuis" vertoon 'n merkwaardige patetiek waar die gevorderdes in jare reeds die ironiese insig verwerf het. Hulle kyk mekaar "heelhartig aan" in 'n gedeelde nostalgie na die lyf "vry van neuralgie". Die ware ontmoeting lê in veelseggende slot: "Ons gly in die verbeeldingsbaan / waar latte werklik regop staan". "Die akkoord" bied 'n alternatiewe visie op die homo-erotiek, waar "die eerste twee mans voor die sondeval" in 'n paradyslike (dog eie-

tydse) waterval bad: "Eers kom die inseeplui, sensueel ... / soos diere wat tyd het en ure wil speel". Hier sluit die klank en ritmiek naatloos aan by die gegewe.

Die slotafdeling bestaan uit 'n enkele gedig, wat uit 'n tegniese oogpunt as die *pièce de resistance* van die bundel bestempel kan word. Daarmee bevestig Aucamp sy vermoë om 'n stuk woordwerk staan te maak wat meervoudig beteken en die vindingryke metaforiek tot aan die einde deurvoer. Heel gou begin daar meer betekenis oopwaaier. Wat skynbaar toegewikkel is soos 'n kerklike "Broeder", en wat vele vorms kan aanneem soos 'n sonnet, is inderdaad nie so onskuldig nie; dit is in werklikheid die manlike geslag wat glorieus geteken word, hetsy as standbeeld of in lewendende lywe. Die gedig vra van meet af aan 'n "dubbellees", omdat elke stukkie detail in terme van iets anders beskryf word.

Soos wat die kerklike "Broeder" in die bogenoemde "Shakespeare-sonnet" sinspeel op die vleeslike spies, met sy mantel ("huik") en skuiwende kap *et al*, herinner die beweeglikheid ("rigied of soepel") aan die benaming Willem Wikkelspies, en 'n *Shakespeare-sonnet* met 'n dubbele bodem – waar inhoud en vorm op 'n nuwe manier een word! Hoewel die gedig struktureel en beeldend besonder geslaagd is, hel dit oor na die vernufspoësie, en boet dit in aan ontroering wat wel deur ander gedigte gewek word.

Sou Aucamp sy tematiek en vormgewing steeds verder uitbrei; meermale vashou aan bepaalde ritmiese patrone wat hy self vestig, of meer gemotiveerd daarvan afwyk; en waak teen die oorfloedige woordskeppings wat eindig op -ig, kan hy selfs nog 'n sterker digter word – maar met hierdie bundel staan die digterbroeder reeds stoer.

Zandra Bezuidenhout
Stellenbosch